

25 NĂM SAU.

KIỆP SAU ĐÁP ĐÈN

(Tâm Bút)

*Yêu nhau tình ngõ dài lâu
Ôi! Tình nghệ sĩ kiếp sau đáp đền
Yêu là yêu! Thế thôi!*

Một buổi sáng ở Dalat trong **vụ hè năm 2000**, tôi rủ Thế Phong, Hoàng Vũ Đông Sơn và cô Lê Thị Ngọc, học trò anh Phùng Kim Ngọc, cùng đạp xe lam vào Nguyễn Hoàng thăm nhân vật “*người vợ lấy lòng bằng xương bằng thịt*” trong tác phẩm *Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau* tập I của tôi.

Người đàn bà năm xưa tiếp tôi và ba người bạn bằng thái độ lịch sự, nhẹ nhàng, nhưng lãnh đạm. Bà trông già đi hẳn, mái tóc bạc phơ, khuôn nét ơ thờ, cặp mắt dấu có ánh lên chút vui thì tức thời cũng sụp xuống trong cái nhìn khó chịu (như thuở nào tôi từng biết).

Mới thoát chào hỏi nhau, bà đã xin phép đi vào buồng trong và đi ra với cặp kiếng đen đeo nơi mắt. Điều này khiến cho tôi nghe thoải mái hơn trên những câu chuyện đối đáp theo sau.

Ngồi ở cái bàn tròn đối diện người đàn bà và ba người bạn, trong tôi bỗng nghe dậy lên một thứ tình cảm rất ngậm ngùi đau khổ. Ngậm ngùi cho ai và đau khổ bởi điều gì, tôi chẳng thể biết.

Đã 25 năm trôi qua rồi! Cảnh cũ còn đây, người cũ còn đây mà tâm hồn những “nhân vật cũ” đều đã bị Thời Gian sói mòn gần trọn. Nhìn xuyên qua cửa sổ, bầu trời vẫn âm u màu xám, những cây thông trên đồi vẫn đứng đung cúi mình trong gió lạnh; không có gì khác lạ so với hai mươi lăm năm cũ. Nhưng bên trong căn phòng khách – mà lần đầu tôi mới có dịp nhìn kỹ từ căn nhà ghi đầy dấu vết đau buồn trong tim tôi một thời dĩ vãng-- thấy cái di ảnh đặt trên bàn thờ đứa con trai lớn của anh, ***tức thì tôi cảm nhận được rõ rệt hơn lúc nào tính chất tàn ác của một Định Mệnh đã từng và còn đang phủ xuống trên cuộc đời “cả ba nhân vật” trong một tác phẩm đầy nước mắt của tôi.***

Trong câu chuyện, người đàn bà nói, điệu vô cùng lãnh đạm:

“Bây giờ cô đang đọc thân thì hãy nên trở lại với anh Ngọc bằng cách bảo lãnh cho anh ấy qua Mỹ sống!”

Tôi thật ngạc nhiên, không bao giờ nghĩ rằng câu nói trên có thể phát ra từ một con người có cái tâm tính ghen tuông đến độ tàn nhẫn như tôi từng đã biết. Nhìn kỹ bà, thấy chẳng tỏ ra trên khuôn mặt chút nào tình cảm. (Sao tôi lại cứ tin rằng bà đang đưa ra với tôi những lời thử thách để dò xem tôi có còn yêu anh Ngọc?) Nên tôi cười:

“Em đem anh ấy đi, rồi ở đây chị sống với ai?”
“Sống một mình!”
“Chị sống một mình được sao?”
“Được chứ! Quen rồi!” (bà đáp dửng dưng).

*

* *

Hai chữ **“quen rồi”** được thốt lên bằng giọng nói vô cảm nhưng rõ ràng đã tạo ra ba mối xúc động khác nhau trong tâm hồn ba con người, Thế Phong, tôi và anh.

Trên chuyến xe lam về phố thị, Thế Phong nói với tôi:

“Cảm ơn BG đã cho chúng tôi cơ hội hân hữu để gặp một nhân vật bằng xương bằng thịt trong một tác phẩm của BG. Nhưng khi nghe hai chữ ‘*quen rồi*’ của bà Lan, tôi đã thật xót xa cho hai nhân vật Phùng Kim Ngọc và Thu Vân của khoảng thời gian 1975!”

Phần anh, khi nghe xong câu chuyện, tức thì anh bật kêu, tiếng kêu đầy âm vang đau khổ:

“Trời ơi! Giá gì bà ấy nói hai chữ ‘*quen rồi*’ từ hai mươi lăm năm trước thì chúng mình bây giờ vẫn còn là những nhạc sĩ nổi danh của Dalat!”

(Rõ ràng, sự từ bỏ âm nhạc của anh nảy sinh từ sự bỏ đi khỏi Dalat của tôi tháng 5/1975 mới là điều hàng đầu làm cho anh đau khổ trong suốt một phần tư thế kỷ.)

Cá nhân tôi lại hoàn toàn không giống như Thế Phong chỉ thấy “*ngậm ngùi cho hai người tình cũ*”, cũng chẳng chút nào giống như anh “*nuối tiếc những cái gì LỄ RA không mất nếu hai chữ ‘quen rồi’ được nói sớm hơn từ thuở ngày xưa*”.

Ngay tại căn phòng khách cũ, từ hai chữ “*quen rồi*”, tôi đã thấy dậy lên tức khắc giữa trái tim mình một mối xúc động mạnh mẽ. Tôi nhìn người đàn bà đang ngồi trước mặt. ***Bà như biểu tượng cho một thứ Định Mệnh nào suốt đời vẫn làm tôi đau khổ. Cũng rõ ràng nơi bà lúc bấy giờ lại chỉ như hiện thân cho một sự hoàn toàn bất lực trước một thứ uy quyền mà con người không thể nào còn đứng thẳng một khi kẻ nắm uy quyền ấy đã ra tay.***

Buổi sáng, ngồi nhìn ra khoảng trời cao từ khung cửa sổ, thấy những cụm mây bay về phía núi rừng xa thẳm, tôi nhớ lại thật nhanh cái tháng Tư năm nào cũng từng nhiều lần trong vũng không gian này ngồi ngắm trời cao.

Hai mươi lăm năm mà tưởng như mới ngày hôm trước! Cái giếng sau hè vẫn còn đó. Những bậc thang dẫn lên căn phòng tôi ở vẫn còn đó. Cái khung cửa sổ hình tròn hướng về căn biệt thự bên cạnh cũng không thay đổi. Cả cái ghế đá đêm nào tôi lẳng lặng đến ngồi, nay còn nằm phơi mình trước mảnh sân kia.

Trong cái “chết” của cảnh sắc, cơ hồ như có cái gì đang “sống” lại? Cái gì đó? Tôi cố tập trung ý nghĩ mà không sao tìm được. Chỉ nghe trong tim mình từng hồi quặn thắt. Chỉ thấy vây kín con người mình là một mối xót xa.

Thời Gian xóa mờ đi tất cả. Ba nhân vật của một tấn kịch đời cũng không còn đủ tài năng để đóng cho trọn vai trò đã được giao từ thuở đầu định mệnh. Dở dang, như cung đàn chùng phím. Dở dang, như những giòng nước mắt nghẹn ngào của cả ba nhân vật chưa kịp lau khô thì chiếc màn nhung trong tay anh kéo màn đã bị hạ xuống nhanh.

*

* *

Trong cuộc rượu buổi chiều tại nhà anh có cả sự hiện diện của Thế Phong, Hoàng Vũ Đông Sơn và Lê Thị Ngọc, tôi uống liên tục những hớp rượu mạnh như để tự làm dịu cho mình một nỗi bất an đang hoành hành trái tim loang lỗ.

Bấy giờ không phải người đàn bà, mà chính là anh, được tôi lặng yên nhìn ngắm. Chiếc áo da đen phủ bên ngoài cái áo *laine* xám, anh chống một tay lên bàn, đầu nghiêng nghiêng trước ly rượu đậm, đôi mắt nhắm hờ, như không màng gì đến những người đang hiện diện. Nơi anh toát ra cả một trời cô đơn thống khổ. Cái vẻ cực kỳ tuyệt vọng trùm phủ hoàn toàn lên cái xác thân gầy yếu kia.

Tôi đau lòng quá! Tự hỏi, có phải đây là người đàn ông của tôi ngày cũ? Có thể nào con người đã được tôi đánh đổi bằng tất cả đam mê của đời mình lại ra nông nổi như thế?

Buổi chiều, ngồi nhìn mưa rơi, tôi hát thầm trong đầu bài hát mà một độc giả --tên Vũ Dũng ở Nha Trang-- đã làm tặng tôi sau khi đọc *Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau* tập I:

Yêu là yêu! Thế thôi!

Phút cuối cuộc đời vẫn nhớ nụ cười trên môi một người

Yêu nhau một thời, xa nhau một đời,

thoáng chút ngậm ngùi

Yêu em dạ khúc chưa tròn,

tình sâu đêm vắng hoài nhớ âm xưa.

Anh say theo tiếng vĩ cầm,

đàn thu thỏn thức tay ngà băng khuâng.

Em tan trong tiếng dương cầm,

hòa cùng non nước, hợp cùng mây thu.

Yêu nhau tình ngỡ dài lâu

Ôi! Tình nghệ sĩ kiếp sau đáp đền

Yêu là yêu! Thế thôi!

Biết có một thời xuân xanh rạng ngời bên ai tuyệt vời

Yêu nhau một thời, xa nhau trọn đời, giờ thấy bóng ai?

Yêu là yêu!... Thế thôi!

Anh mở mắt nhìn tôi, vẻ lạ lùng bờ ngõ:

“Anh xin lỗi em... Anh vừa chớp mắt một chút...”

“... nên đã bỏ quên em!”, tôi tiếp lời ngay.

Quay sang ba người bạn, anh cười ha hả:

“Thu Vân nói vậy, cô Ngọc và hai anh nghe có được?”

Rồi quay trở lại phía tôi, anh nhỏ giọng:

“Chính em mới là người bỏ quên anh chứ chẳng bao giờ anh bỏ quên em!”

Trong câu chuyện buổi chiều, đề cập đến âm nhạc, anh nói giữa mọi người:

“Trong đời tôi, có hai người mà khi tôi đệm *piano* cho họ, tôi đều thích thú. Giữa họ và tôi đạt được một sự đồng cảm gần như tuyệt đối. Cả hai người đều rất ăn ‘jeu’ với tôi. Chúng tôi không cần nói, mà chỉ cần nhìn vào ánh mắt, hay qua một cái hất đầu, đưa nhẹ cánh tay là đủ để biết người bạn mình muốn câu nhạc câu ca phải đệm làm sao. Hai người ấy đều tạo được cho tôi thật nhiều cảm hứng khi đàn chung với họ. Người thứ nhất là Khánh Ly và người thứ hai là Thu Vân.”

Lê Thị Ngọc hỏi:

“Thầy có thân với Khánh Ly?”

“Rất thân! Chính tôi là người đệm *piano* cho cô ấy hát những bản đầu tiên của cô ở Dalat. Cô ấy có cái đặc biệt là hát mà như đang nói.”

Quay sang tôi, anh hỏi khẽ:

“Em có nhớ cái lần ở vũ trường Duy Tân, Khánh Ly từ Sài Gòn lên chơi, mời anh xuống bàn uống rượu? Khi ấy, em biết Khánh Ly nói gì với anh không? Cô ấy bảo: ‘*Cái dáng cô bé kéo violon quá đẹp! Thôi anh ơi, đời anh lang bang nhiều quá rồi, em mong đây là lần cuối nhìn thấy anh dừng bước lãng du trong chuyện yêu đương!*’

Rồi anh đưa ra nhận định:

“Nếu nhạc Trịnh Công Sơn mà không phải do Khánh Ly hát thì không ai biết đến ông ấy cả. Nhưng nếu Khánh Ly hát không phải là nhạc Trịnh Công Sơn thì cũng chẳng ai biết đến Khánh Ly như ngày hôm nay. Hai yếu tố đó được kết hợp hài hòa và thật đẹp.”

Lê Thị Ngọc hỏi:

“Thưa thầy, thế trường hợp Khánh Ly & Trịnh Công Sơn có giống như trường hợp của thầy và cô Thu Vân?”

Anh im lặng một hồi, hai mày nhíu lại, mắt nhìn xa xôi ra ngoài khung cửa sổ, sau, quay nhìn bàn rượu, anh cao giọng:

“Không! Chúng tôi chưa đạt được tới cái mức đó. Không! Chúng tôi chỉ **từng ráng** mà thôi. Có một thời gian thật ngắn, tám tháng, chúng tôi **ráng hết sức** để đạt cho được cái kiểu hát không phải bằng lời mà bằng âm nhạc *violon & piano* hòa tấu. Chúng tôi **ráng...** (giọng anh trầm và chậm hẳn lại) **thật ráng**, nhưng mà cuộc đời khe khắt quá... (rồi bỏ ngang câu một lúc, mặt đỏ bừng, đôi mắt thấy ứa lên ngấn lệ, sau kết thúc) nên chúng tôi **thua!**”

Lê Thị Ngọc cúi đầu:

“Em xin lỗi đã làm thầy xúc động khi nhắc chuyện cũ.”

Anh gật:

“Có khi chúng ta cần suy ngẫm về quá khứ hay lịch sử, không phải để phiến trách hoặc buộc tội ai, cũng không phải để biện minh hay bênh vực gì cho hiện tại, mà là để làm tốt hơn cho tương lai đi tới. Nhưng dù gì chẳng nữa thì có một điều chúng ta cần ghi nhớ: đó là việc phải luôn luôn tôn trọng Sự Thật.”

Buổi chiều, mưa rơi nặng hạt. Những tia nước bắn vào cửa kính, biến hình như những giọt nước mắt vỡ tan, nhòa nhạt. Tôi nhớ lại hình ảnh cam đàn của người đàn bà lúc ban sáng. Cũng nhớ lại **chính cái hình mình trong quãng đời đày đọa năm xưa**. Đưa con gái mỏng manh ôm trái tim bị thương vùng chạy bay ra khỏi khung trời Dalat vào một sáng mây mờ giăng thấp, giờ đang chập chờn ẩn hiện trong làn sương đặc mù của dĩ vãng. Một thoáng thật nhanh, tôi ước gì mình có thể chụp bắt lại --dù chỉ phút giây ngắn ngủi-- đưa con gái phiêu bồng của một phần tư thế kỷ trước. Một thoáng, thấy rằng mình đã SAI trong hành động bỏ Dalat ra đi một ngày đầu tháng 5/1975.

Bài viết mở đầu tác phẩm *Âm Thanh Nghẹn Ngào* của Âu Cơ mồn một từng hàng trong trí nhớ. Bài viết từng lần đọc lại là từng lần vẫn khiến tôi xúc động trong ý nghĩ, trên cuộc đời, ngoài anh ra, *vẫn còn có một con người tiếc nuối giùm* cho cái Đẹp bị vỡ tan dưới bàn tay tàn nhẫn của Định Mệnh năm xưa.

Một người đàn ông và một người đàn bà tìm đến với nhau trong cùng một định mệnh: Âm Nhạc. Ngay lúc khởi đầu, một tình yêu mạnh mẽ đã thắt chặt hai tâm hồn. Mỗi tình kỳ diệu giống như một buổi chiều tàn, thật gần gũi mà cũng thật là xa thẳm... Mỗi tình đẹp lẽ ra làm lu mờ những kẻ chung quanh bằng ánh sáng chói lòa của nó thì lại bị bóp chết do bởi lòng ghen của một kẻ thứ ba...

Ba mươi năm trôi qua, Thời Gian đã tàn phá hai người nghệ sĩ. Trái tim trẻ trung ngày nào phải hứng chịu biết bao thống khổ của cuộc đời. Với họ, tuổi trẻ chỉ còn là kỷ niệm, những kỷ niệm từ từ phai nhạt... Nhưng còn ngọn lửa đó, nỗi khát khao theo những tiếng rung của các sợi giây đàn vĩ cầm và sự mềm mại của những phím dương cầm vẫn sống trong họ. Sự run rẩy mê hoặc của những nốt đàn vẫn đè nặng trái tim họ!

Ngọn lửa của chàng thì đã gần lịm tắt, những cảm xúc và đau khổ được chôn giấu dưới đáy tâm hồn. Người nhạc sĩ từng một thời hào hoa chói sáng bây giờ bị bao kín lại trong tâm cảm riêng, không thể nào gỡ thoát, ngoài một xác thân hiện hữu. Nhưng ngọn lửa trong tim, chàng vẫn cố gắng không để tắt...

Nàng mạnh hơn –vẫn tiếp tục sống còn trong sự mất mát nghệ thuật bằng cách kiếm tìm và kiếm tìm hoài những gì có thể làm

đầy cái trống rỗng khôn cùng đó. –Vẫn cố gắng để chụp bắt lại “tình yêu Âm Nhạc mỏng manh” kia.

Nàng là mẹ tôi.

Từ nàng, tôi nhìn ra một sự mất mát rất lớn, nỗi tuyệt vọng thật sự của một người nghệ sĩ không thể phô bày nghệ thuật của họ được nữa. Mọi nỗi buồn bị nén lại, những giọt nước mắt bị cầm giữ, nhưng còn tia lửa mong manh, nàng vẫn cố gắng duy trì, không muốn để mất đi cái phần thân thiết như thân xác ấy. Âm nhạc là người tình muôn thuở. Người yêu đầu tiên và cũng là cuối cùng của đời nàng.

Tôi nói với anh, giọng ghen ngào kèm nén:

“Sáng nay nhìn chị Lan, bây giờ nhìn anh, em thú nhận rằng đã đau lòng quá. Em biết, dẫu có nói sao thì chị ấy vẫn không bao giờ hiểu được, vì vậy mà em giữ im trong lòng những điều **đáng lẽ phải nói ra**. Nhưng còn anh, em tin là anh hiểu cho em, như thuở xưa từng hiểu. Từ ngày bỏ đi khỏi Dalat, em cũng trải qua rất nhiều năm đau khổ. Và cũng như chị Lan hoặc như anh, em không tránh được những nỗi đọa đày tạo ra từ tấm tình tan vỡ với anh. Bây giờ trở về đây, đối diện chị Lan rồi đối diện anh, em nhận ra điều rằng **chị ấy mới là người xứng đáng để được anh trao cho tấm lòng vĩnh cửu**. Bởi vì chỉ chị ấy thôi, chứ không phải em, đã **là người ở lại bên anh** cho tới ngày nay.”

Ba người bạn im lặng, anh cũng im lặng, khuôn mặt không giấu đi nét buồn rười rượi.

Tôi nói tiếp:

"Hai mươi lăm năm xưa, buổi sáng cuối cùng đứng trên đầu dốc căn nhà anh chờ chiếc xe lô đi đến đón ra bến, em đã lầm nhảm hoài trong miệng câu nói *‘Từ đây xin vĩnh biệt! Vĩnh biệt anh, vĩnh biệt đời đời trọn trái tim em!’* Hai chữ *‘vĩnh biệt’* được lập đi lập lại trong trí suốt trên chuyến xe đò về Sài Gòn buổi đó. Đơn giản một điều, em tự mình an ủi: *‘Đã đến hồi không còn gì níu kéo thì phải đành bỏ lại tất cả sau lưng!’*

"Em tưởng như thế là đúng, và cũng sống với cái tưởng ấy trong nhiều năm kế tiếp. Nhưng rồi có những đêm khuya tại những vùng xa xôi trong cái đời cái lương lưu diễn, hễ bất cứ lúc nào nhớ lại anh, nhớ lại sân khấu ánh đèn và cả một trời Nha Trang Dalat cũ, em lại nghe lòng quặn thắt một cách thật quái lạ. Khi ấy em tự dẫn vật mình bằng rất nhiều câu hỏi. *‘Sao em không ở lại trong đời anh? Sao em đành tâm bỏ anh mà trốn chạy? Sao em không cùng anh chịu đựng để giữ cho tiếng đàn mình lại có cơ may cất tiếng? Sao em già từ Dalat*

mà đi để kết cuộc chẳng giữ được gì trong tay ngoài một trái tim bị thương, vỡ lẽ và một cung đàn từ đây tắt hẳn âm thanh?”

Anh im lặng. Ba người bạn im lặng. Mưa vẫn rơi ngoài trời giá lạnh. Trong tôi cũng bắt ngờ giá lạnh bởi những giọt-mưa-nước-mắt đang ào ào chảy ngược vào tim.

Tôi cúi đầu nói nhỏ:

“Luôn luôn, kể từ sau khi chúng mình chia tay nhau, anh vẫn nói với em lời xin lỗi. Nhưng chiều nay, lần đầu tiên, lời xin lỗi đó, em xin được dành cho em.

"Em xin lỗi anh. Không ngờ rằng em đã tàn phá anh nhiều quá. Chẳng những thế, em còn tàn phá chị Lan và các đứa nhỏ. Câu van nài em ở lại Dalat mà Vân Bích đã nói ra ngày đó, bây giờ ngẫm lại thấy thật đúng. Sự bỏ đi của em không làm đổi thay gì mà còn làm tệ hơn cho tất cả, cho anh.

"Em xin lỗi anh! Ngày nay nhận chân ra điều ấy thì mọi thứ đều đã quá muộn. Âm nhạc của hai chúng mình không còn chút gì hy vọng. Giờ đây, em chỉ xin anh một điều duy nhất. *'Hãy vì Tình Yêu và sự Đau Khổ một thời em đã trải với anh mà tha thứ cho em những lỗi lầm nào em từng tạo ra trong cuộc đời anh!'*"

*(Trần Thị Bông Giấy
Viết lại tại San Jose, tháng 8/2000)*
[]